

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

BEST UTEN VINDMØLLER

BESTILL MARKAKALENDEREN FOR 2013 – SE SISTE SIDE

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

Norsk natur er best uten vindmøllepark. NOAs styreleder Øivind Grimmer tok i forrige hefte opp vindmøllene. I denne lederartikkelen dveler jeg litt mer ved temaet: Noen og enhver av oss har nå fått en vammel følelse av begeistringen i 1970- og 80-årene for vindkraft som tidenes løsning på økokrisen. Av diverse illustrerte planer ser vi konsekvensene. Vindmølleparker i vår østlandsnatur, og i tillegg tilførselsveiene, er fullstendig avskrekende for en normal nordmann født med ski på beina. Våre ledende politikere har vært et lett bytte for lobbyvirksomheten.

I anledning av planene om «Skreifjella vindpark» med 70 vindturbiner, 100 meter høye, i kupert skogsterreng, og vannkraft i Hemsedalsfjellene oppsummerer Nils Faarlund i et notat til OEDs politiske ledelse, han sendte oss kopi av – og som jeg har lyst til å sitere litt fra: «Etter to års intenst dugnadsarbeide med konsekvensene av vann- og vindkraft er jeg rett og slett forferdet over at Storting og Regjering ukritisk legger EU-statenes doktrine

for energipolitikken til grunn for norske forhold: Ny fornybar energi skal være et effektivt tiltak for å håndtere klimakrisen. Jeg er selv sagt innforstått med EUs direktiv for EU-statene. I Norge er vi – også på energisektoren – i en helt annen situasjon. Vi har ofret mer enn nok natur. I fremtiden må vi radikalt redusere energibruken i private, kommersielle og offentlige bygg, til produksjon, transport og samferdsel. Det gjelder resten av verden og det gjelder oss. Vi vet nok – nå må vegvalget mot fremtiden bygge på en helhetsvurdering. I årene etter Mardøla-aksjonen, kalte vi det for øko-politikk – en politikk med mennesket og naturens egenverd som kjøll og rør.»

Gjermund Andersen følger opp og spør hvilken hest NNV skal satse på: «Grønn energi», eller vern av naturen, som brorparten av medlemmene har meldt seg inn for?

Sidesprang. Hver vår og høst arrangerer NOA sine populære «Sidesprang», avstikkeren mot eventyrskogen rundt Øvre Blanktjern som alternativet til den slagne

bullevarv inn til Ullevålseter. Hvert år er svært mange begeistret. Grimmer viser til en undersøkelse i den sammenheng, hvor de høyeste preferanseverdiene gikk til skogklassene villmark og naturnær skog, mens laveste verdier gikk til urban skog og skog preget av skogbruk. Folk ønsker i størst mulig grad å møte urørt skog, villmark, når de er på tur.

Markarådet. Forrige styreleder, juristen Knut Frigaard, sitter i Markarådet. Vurderingen er at Markaloven fungerer etter nøkterne forventninger. Derimot at loven åpnet for et markaråd var en svakhet. I stedet for å hjelpe myndighetene med å fremme lovens formål, har det blitt en omkamparena for lovens motstandere.

Øyene i Oslofjorden privatiseres, **Lysakervassdraget** trues av utbygging, og **Bærumslaget** fyller 40 år. Etc., etc. Grevlingen er beskjedent i format, men rikt på stoff. Sist, men ikke minst, bryn dine holdninger til ulv. Hygg deg med bokomtalen.

Frithjof Funder, redaktør

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120, 0461 Oslo

Telefon 22 38 35 20 noa@noa.no www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør: Frithjof Funder, tlf. 22 21 14 71, e-post: hfunder@online.no
Redaksjonsassistent: Tom Ekeli, tlf. 47 40 01 81, e-post: tomekeli@online.no
Redaksjonen avsluttet 7. oktober 2012.

Forsidebildet viser utsikten fra Ramstadslottet i Østmarka.
Slik natur er best uten vindmøller. Foto: red.

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2012

All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalsskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel.
Fotografiene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

ISSN 0803-6357

Grevlingen blir trykket på 100% resirkulert papir og er miljøvennlig produsert og derfor svanemerket.
Trykk: IT Grafisk Opplag: 5.100

Innhold

- Aktivitetsplan
- Hvor bærer du hen, Naturvernforbund?
- Opplevelser i skog
- Grønt dikt – Brefuglen
- Naturvernforbundet i Bærum 40 år
- Markarådet – noen betraktninger
- Øyene i fjorden
– snart et tapt paradys?
- Brev til en venn
- Lysakervassdraget
– en nøtt for naturvernet
- Prioriterte turveier i Oslo
- EU-jubileum for naturvern
- Jørgen Stubbesitter
- Sett og sakset
- Bokspalten

AKTIVITETSPLAN

Kommende arrangementer

Vi tar forbehold om endringer i programmet.
Følg med på NOAs nettsted www.noa.no

**OVER 170
LIKER OSS
PÅ FACEBOOK**

**FØLG OSS
PÅ FACEBOOK**

Her legger vi ut informasjon om onsdagsforum, turer, aktuelle temaer. Link finner du nederst på hjemmesiden vår. Vi holder også på å rydde opp på hjemmesiden. Gi oss gjerne en tilbakemelding på om det er noe som mangler av informasjon.

November

7.11.2012: Onsdagsforum. «Bokkvaliteter i Stor-Oslo.» Foredrag ved Marius Nygaard, Arkitekthøgskolen. Befolkningsvekst øker presset på Oslo som den grønne byen. Nytenking er nødvendig, hva kan arkitektene bidra med? Marius Nygaard, Arkitekthøgskolen i Oslo, presenterer ideer og forslag. Kl. 18.00 Café Abel, Vestgrensa.

18.11.2012: Tur til Nordre Øyeren og Leira. Verdier og utfordringer i forvaltningen av Nordre Øyeren naturreservat og naturområdene på Leirelvsetta blir presentert. Tur og befarings. Oppmøte kl. 10.30 på Lillestrøm stasjon (utgang syd). Tog fra Oslo til Årnes kl. 10.09, Lillestrøm kl. 10.21. Vi stiller med personbiler, drar først til Leira/Stilla, deretter til Fetsund hvor vi besøker Natursenteret på Fetsund Lenser. Været avgjør om vi tar lunsj her (inne) eller ute seinere. Herfra reiser vi til Søndre Bjanes og går utover Jørholmen i naturreservatet til fugletårnet. Tog tilbake fra Fetsund stasjon kl. 16.02 eller 17.02. Ta med varme klær, matpakke, vannrett fottøy og gjerne kikkert. Vi håper å se og høre sangsvaner og andre overvintrede fuglearter, samt spor etter pattedyr i reservatet. Pga biltransporten må vi ha bindende påmelding til NOA. Turlleder og arrangør: Mette Sperre, Naturvernforbundet i Fet. (mob: 906 81 147)

21.11.2012: Onsdagsforum. «Regional plan for areal og transport.» Foredrag ved Heidi Sørensen, Stortinget. Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus – et viktig verktøy for bevaring av natur- og kulturlandskap, begrensning av trafikkarbeid og utvikling av et bærekraftig og menneskevennlig botilbud i Osloregionen. Kl. 18.00, Café Abel, Vestgrensa.

Desember

5.11.2012: Onsdagsforum. «Åpne kilder til naturdata på nettet.» Foredrag ved Jan Häusler, Naturvernforbundet i Asker. Naturforvaltningen baserer seg på fakta og registreringer av naturverdier, mange av disse er tilgjengelige på nettet. Naturvernere må kjenne til disse dataene for å vurdere om det er tatt tilstrekkelig hensyn til registrerte forekomster. Dette gjelder både ved hogstmeldinger, reguleringssaker og kommuneplaner. Vi vil se på de viktigste kildene for naturdata og kartdata, og vise hvordan man kan sette disse sammen i en nettleser eller ved å bruke fri programvare. Kl. 18.00 Café Abel, Vestgrensa.

Onsdagsforum-møtene på Café Abel varer i ca. to timer. Første timen er viet foredrag, den andre timen er åpen for spørsmål og diskusjon. Det er hyggelig om vi møtes tidligere for å spise eller blir igjen etter møtet for å slå av en prat. Café Abel ligger like ved stoppestedet Jon Colletts plass for trikk 17 og 18 til Rikshospitalet.

Hvor bærer du hen, Naturvernforbund?

av Gjermund Andersen

«Grønn energi» – smak på begrepet. Vakkert og villedende. Et grønnvaskingsord for å skjule den nye bølgen av nedbygging av norsk natur; i rør, i vindturbiner og i flis-siloer. Som naturverner møter du det nær sagt daglig – utbygging av «mikro»-kraftverk i verna og uverna vassdrag, vindmølle-«parker» i urørte naturområder og subsidiert rasering og oppflising av verdifulle skogområder i miljøets navn. Og som en naturlig konsekvens: Nye monsternaster og sjøkabler som bringer energien til gamle og nye kunder. Særlig nye.

Hvor går all den nye energien? Har vi for lite strøm i landet? Nei, langt derifra. Vi flommer over av melk og honning, og strøm nok til å opprettholde luksusen. I et normalår eksporterer vi store mengder strøm. Men for den som skal tjene penger er det om å gjøre å finne nye markeder, gjerne begrunnet i vakre, grønne termer. «Elektrifisering av sokkelen» for å unngå brenning av gass høres tilforlættelig ut, det samme gjør eksport av strøm for å erstatte miljøfiendtlige kullkraftverk. Men er dette miljøvennlig? Er dette nødvendig? Og hva betyr det i praksis for norsk natur?

Ta elektrifisering av sokkelen. En tredjedel av norske klimagassutslipp kommer fra sokkelen. Selvsagt må vi gjøre noe med det. Men er svaret elektrifisering? Betyr ikke det bare at vi ekspor-

terer den gassen vi ikke benytter til å produsere strøm på plattformene til andre land? Det samme gjør utslippet: Bort fra norske utslippsregnskap og over i andre lands. For gassen blir ikke borte med elektrifisering. Den blir eksportert. Dermed tjener Norge mer på produksjon av «grønn» energi, eksport av mer gass og innsparte kostnader til utslippsreduksjoner. Og mer penger i allerede velfylte kasser. Eureka!

Hvor er Naturvernforbundet oppe i alt dette? Også i vår organisasjon har kampen om klimamet festet seg, særlig i sentrale organer. Troen på at klimakampen er den største utfordringen for å ivareta miljøet. Men er den det? Og hva er miljøet – og hva er Naturvernforbundets rolle og oppgave?

Hele 80 prosent av medlem-

mene i Naturvernforbundet har meldt seg inn i organisasjonen på grunn av vår innsats for å bevare norsk natur, lokalt og sentralt. Og mange av lokallagene og fylkeslagene er virkelig naturens fremste forsvarere i sitt distrikt, som uredd står opp mot utbyggerne i kampen for å ta vare på naturarven. Mot utbyggere av «grønn» energi, støttet av lokalpolitikere som, under dekke av lokaldemokratiet, turer fram for enda mer vekst på naturens og kommende generasjoners bekostning.

Lokalt arbeider vi i Naturvernforbundet for bevaring av natur, for naturens skyld og for vår egen. Naturmangfoldet trenger vår innsats, og de sterke friluftslivstradisjonene i landet viser at dette også er en kamp for menneskelig glede, velferd, helse som vi deler med mange. Og at

Verneverdig natursti under press i Ekebergskogen.

Foto: Marii Bache.

dette er en viktig kamp vet vi godt. For det er ikke klimautslippene som er den akutte trusselen mot mangfoldet på kloden, og enda mindre her til lands. Det er arealbruken. Nedbyggingen av natur. Ødeleggelse og fragmentering av levesteder.

Den såkalt «grønne» energien bidrar i liten grad til å redde klodens klima og i stor grad til ødeleggelse av naturmangfoldet. Hvilke side velger Naturvernforbundet? Aksepterer vi ødeleggelsene av norsk natur for å øke krafteksporten ytterligere? Aksepterer vi elektrifisering av sokkelen, som kun medfører at utslippene flyttes annet steds? Aksepterer vi eksport av «grønn» elektrisitet uten det minste krav om at det skal komme til erstatning for kullkraft – ikke bare i tillegg til?

Dette er avgjørende spørsmål for organisasjonenes framtid. Skal vi henge på alle de selvbestaltede miljøstiftelsene i deres kamp for å tilfredsstille deres «grønne» sponsorer, eller skal vi være det forsvaret av norsk natur som medlemmene har sluttet seg til gjennom sitt medlemskap?

Som demokratisk organisasjon er Naturvernforbundet i en særklasse, med mange medlemmer og et lokalt apparat over det meste av landet. Samtidig er det påfallende at de nasjonale organene i forbundet og den sentrale politikken i så liten grad reflekterer det overveldende svaret på hvorfor folk er medlemmer av organisasjonen. Så lenge vi rir to hester er det liten grunn til å tro at vi skal vokse noe særlig ut over dagens størrelse – vi forblir en lite troverdig aktør, sjanglende mellom miljøfikserte stiftelser og rollen som folkelig kamporgan for bevaring av

norsk natur.

Naturvernforbundets første lokalavdeling, Østlandske kretsforening for naturvern – nå NOA – fyller 100 år i 2014. Vi har i disse årene stått fjellstøtt på naturarv-linjen. NOA ønsker at denne linjen også skal gjennomsyre hele organisasjonen og at vi oppklarer vår rolle og hensikt for jubileet, slik at vi ved denne milepælen kan framstå som den naturvernklippen vi rettelig bør være. Derfor: Start debatt!

«Selv vern om naturen gjelder ikke så meget den selv og dens idé, som oss selv, vårt «miljø». I den grad er mennesket blitt alle tings målestokk. Men uten bevissthet om et høyere idéfellesskap med alt som er – «Glem ikke stjernene, glem ikke blomstene, glem ikke ormen i støvet!» synger Henrik Wergeland (...) – krympes selve denne målestokk. Mennesket taper sin egen idé av syne – meningen med, perspektivet for dets eget liv.» (Egil A. Wyller, 1991)

Opplevelser i skog

av Øivind Grimmer, styreleder i NOA

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) arrangerer hver vår og høst et «sidesprang» i Nordmarka. Dette foregår på søndager når mange er på tur mellom Ullevålseter og Sognsvann. På grusveien ved Store Åklungen står noen av NOAs medlemmer og overtaler folk til å forlate den brede grusveien og foreta et «sidesprang» ved heller å følge en smal og merket sti gjennom den gamle skogen ned til Sognsvann. Stien går forbi Øvre Blanksjø som er et lite, trolsk tjern. Her har NOA en post der de forbipasserende får kaffe eller solbærtoddi og kaker, samt litt informasjon om NOAs arbeid med å verne de siste eventyrskogene i Marka. Så godt som alle som er blitt ledet bort fra den brede vei, takker for de flotte opplevelsene de har hatt på turen. De priser det vakre skoglandskapet og beklager at de ikke tidligere har valgt denne stien i stedet for å følge den brede vei.

Vi i NOAs ledelse var derfor meget interessert i å lese Tidsskrift for utmarksforskning – Ut-

mark – nr.1 2012. Der har Vegard Gundersen og medarbeidere skrevet artikkelen «Preferanser for barskoglandskap i Norge». De skriver blant annet at i «lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner» (Markaloven § 11) åpnes det for vern av skog for friluftsliv og naturopplevelser. Disse områdene skal blant annet ha et «urørt og naturlig preg», ha et «særpreg» og være «spennende og trolske» og områdene skal ha stor grad av «stillhet og fravær av støy». Kriteriene er ganske sammenfallende med det som er benevnt «villmarksopplevelser» i internasjonal litteratur. Artikkelen undersøker hvilke preferanser befolkningen har for urørte skoger og ser disse i sammenheng med skog preget av tilrettelegging og skogbruk.

Verneområder i Norge er i første rekke knyttet til naturvern og biologisk mangfold. Vern av urørt skog etter § 11 i Markaloven er derfor det første eksempel i Norge der skog vernes for å ivareta opplevels- og bruksaspekter. Studien ønsket blant annet å

belyse hvilke forhold som har størst betydning for folks preferanser for barskoglandskap. For å få svar på problemstillingene, ble det gjennomført en internettbasert spørreundersøkelse for å teste folks preferanser for fem ulike typer barskoglandskap ut fra en evaluering av fotografier og holdningstekster.

Skogstilstanden ble klassifisert i fem klasser:

Urban skog: Skogområder inne i byen eller nær Markagrensen. Disse områdene har ofte en sterk grad av tilrettelegging og har ofte et parkmessig preg.

Konsentrert bruk: Skogsområder fra Markagrensen og noen kilometer inn i Marka med en skogforvaltning rettet mot friluftsliv og bruk. Her er det merkede stier, informasjon, preparerte skiløyper etc.

Skogbruk: Ordinære skoglandskaper der tømmerressursene er viktigste verdi. Her er det skogsbilveier, hogstflater og merkede stier.

Naturnært: Områder som har et urørt preg, men der ressursutnyttelsene i form av hogst og annet skjer etter spesielle regler. Dette kan for eksempel være landskapsvernområder med enkel tilrettelegging for friluftslivet.

Villmark: Områder med urørt preg som er underlagt vern. Disse områdene har få spor etter menneskelig aktivitet og har en enkel tilrettelegging for friluftslivet.

Spørreundersøkelsen inneholdt 67 fotografier og 100 beskrivelser og ble sendt til en gruppe eldre enn 16 år bosatt i de østlige og sentrale deler av Norge. I alt 2250 personer besvarte spørreskjemaene. De ble bedt om å besvare spørsmålet «hva vil jeg

helst møte i skogen» ved å gi svar på en syvdelt skala fra «liker ikke i det hele tatt» til «liker svært godt». En analyse av resultatene ga tydelige forskjeller mellom de ulike skogklassene. Høyeste preferanseverdier gikk til skogklassene Villmark og Naturnært mens laveste verdier gikk til Urbant og Skogbruk.

Hvis befolkningen kunne velge fritt, ville de i størst mulig grad ønske å møte karaktertrekk ved opplevelsesmiljøet Villmark når de er på tur. Tilsvarende studier i andre land viser at de uberørte områdene er godt likt av befolkningen. På den annen side fikk indikatorene knyttet til Skogbruk lavest preferanseverdi i befolkningen. Forfatterne konkluderer blant annet med at etablering av områder med opplevelseskvaliteter knyttet til Villmark må bygge på andre kriterier enn etablering av verneområder etter naturmangfoldsloven.

NOA har i mange år arbeidet med å fremme det enkle friluftslivet i tilnærmet uberørte skoger. Resultatene som er beskrevet i artikkelen «Preferanser for barskoglandskap i Norge», er derfor meget gledelige og viser at vi deler vår oppfatning med folk flest. I tillegg til at folk liker å ferdes i slike skoger tyder andre studier på at et slikt friluftsliv bidrar til å bedre både den fysiske og psykiske helsen.

NOA har derfor kartlagt og beskrevet en rekke eventyrskoger innenfor Markagrensen. Fylkesmannen i Oslo og Akershus initierte en verneprosess ved å invitere forskjellige organisasjoner til å sende inn forslag til verneområder. Av 179 foreslåtte områder ble 32 valgt ut til en grundig befaring og vurdering. 28 områder er nå med i en siste del av prosessen. Det er et håp at

konklusjonene om vern vil foreligge våren 2013. Disse områdene spenner over et vidt spekter fra store eventyrskoger sentralt i Marka til mindre naturområder som er lett tilgjengelige. I NOAs Naturkalender Oslomarka 2013 er det beskrevet turforslag med kart til noen av disse områdene. Vi håper at dette vil bidra til at enda flere kommer ut på tur for nye og spennende opplevelser og bedret helse.

GRØNT DIKT

Brefuglen

av Sigmund Hågvar

Så goldt, så stille, på fjellets tak!
Breamer ned gjennom trange skar.
Sprukken blåis i bratte heng.
Storsteinet ur med mønstere
av gul kartlav.
Og litt grønn mose flekkvis
og gjemt nedimellom blokkene.
Så øde.

Bare vindens svake sus i dag.
Tåken er langsomt på vei hitover.
Men brått et hurtig gløtt av strålende sollys.
Og en liten fugl sitter plutselig
øverst på en blokk.
Den løfter hodet.
Så drysser den sin pludrende sang
ut over blokkmark og fonner.
Så livfullt og friskt.

Hurtig svirrer den bort til en annen blokk,
svart og hvit i flukten.
Og nye toner sildrer
ut over solbelyst, gammel ur.
Brefuglen. Snøspurven, isbreens kantbeboer.
Så lukker himmelen seg.
Og tåken er her som færende røyk.
Det blir igjen så stille her oppe.
Så står jeg innelukket
i tåkens tause favn.

Må ta ut kurs. Finner langsomt vei.
Trår i nedbakke.
Synker ned fra fjellets tak.
Møter gras. Og blomster.
Men så fint det var der oppe.
Blant blokk og bre. I solgløttet.
Da brefuglen lot livsgleden sprudle
mot livets ytterkant.

Naturvernforbundet i Bærum 40 år

Lokallaget i Bærum feiret sine 40 år med et fagseminar om vassdragsforvaltningen i Bærum på Stabekk Kulturhus den 13. september etterfulgt av en familiedag på Nedre Gupu 16. september.

av Tom Ekeli

I Stabekk kulturhus var det både gode faglige innslag, livlig paneldebatt med lokalpolitikere og mingling med kaffe og kaker. Første innslag var en sprell levende 4. klasse fra Skui skole som presenterte sitt vinnerbidrag i en skolekonkurranse om livet i et vassdrag. Filmen «Isielva» viste at de unge «naturvernerne» fra Skui hadde opplevd gleden ved å lære om naturen. Filmen ble ledsaget av en selvkomponert «rap» hvor alle betingelsene for en levende elv ble gjennomgått.

Bærum's ordfører Lisbeth Hammer Krog hilste til lokallaget fra kommunen og oppsummerte med at NiB i 40 år har vært en uredde premissleverandør, kunnskapsleverandør og motivator innenfor natur- og miljøvern. Hun ba om at lokallaget måtte fortsette å utfordre politikerne på dette området. Leder av lokallaget Bjørn Kåre Salvesen, tok deretter en gjennomgang av saker både å juble for og gråte for. Han mente at befolkningen i dag kan takke NiB for at Bærum fortsatt er en landlig kommune.

Det var de «alternative langtids-skisser» i Bærum kommune fra 1971 som inspirerte til dannelsen av lokallaget i 1972. Her ble det lagt opp til en massiv vekst i folketallet. I 1990 skulle folketallet i følge disse skissene, være 135 000 innbyggere. Trusselen om denne gigantiske urbaniseringen ble en inspirasjon for mange som ønsket en mer ba-

lansert utvikling med vekt på grønne verdier. I perioden 1972 til 2012 har lokallaget vært en viktig moderator for en uhemmet vekst i arealbruk. Bjørn Kåre Salvesen viste til fem viktige seire fordelt over lokallagets levetid:

- 1978. Bidro til etablering av Kolsås/Dælivann Landskapsvernområde
- 1982. Forhindret utbygging av alpinanlegg i Garlaushøgda (som nå er foreslått som Eventyrskog i følge Markaloven)
- 1989. Forhindret boligbygging ved Østernvannområdet

- 1995. Sikret Jarmyra som grønn lunge
 - 2006. Bidro til at skytebanen ved Jordbru ikke ble utvidet
- Feiringen av de første 40 år må sies å ha vært særdeles vellykket: I paneldebatten lovt samtlige politikere å ta mer hensyn til bekker og elver ved utbygging og i større grad vurdere gjenåpning av vassdrag etter inspirasjon fra Oslo Elveforum. Under familiedagen var flere hundre mennesker innom. Det var viltre unger på tak og i trær, pølsegrilling, kaffekjele på bål og tilslutt en kulturhistoriskvandring. Alle tegn tyder på en vital 40 åring.

Foto: Bjørn Frodahl

Familiedag på Nedre Gupu der godt turvær og mange barnefamilier sørget for fin stemning. Det var pinnebrød og pølser på grillen, lek i skogen og naturquiz med Nøttekråkas lille turbok som premie.

Markarådet – noen betraktninger

av Knut Frigaard, medlem av Markarådet

Den 2. april 2009, allerede for over tre år siden, ble Markaloven vedtatt av Stortinget. Tillat meg derfor å dvele ved noen sider ved loven og praktiseringen av den.

Først og fremst kan man spørre, var det nødvendig med en egen lov for Marka? Eller spurt på en annen måte: Manglet vi bestemmelser for å verne Marka for friluftsliv, naturopplevelse og idrett? Nei, vi gjorde ikke det. Tre Marka-forskrifter hadde alle gitt det tilstrekkelige vern. Hva var det da som nødvendiggjorde en egen lov for Marka? Svaret er enkelt. Forskriftene ble ikke håndhevet etter sin intensjon av de 19 kommuner og fem fylker som hadde ansvaret for det. Og kanskje må friluftsansesjonene ta et ansvar for at deres budskap ikke nådde frem hos lokalpolitikerne. Det er ikke tilstrekkelig å ha rett, man må også få rett.

Grepet med en lov var altså ikke nødvendig av hensyn til lovens bestemmelser om Markas forvaltning, men fordi den tok forvaltningen fra kommunene og la den til staten. Kommunene beholder et forberedende ansvar under oppsyn av Fylkesmannen i Oslo og Akershus, med Miljøverndepartementet som ankeinstans. At Marka måtte bevares med en lov, først og fremst for folkehelsen, var det ingen enighet om. Store pressgrupper av politiske partier, kommuner, grunneiere, hytteeiere, idretten og andre med egeninteresser i Marka strittet imot helt til den endelige behandling i Stortinget.

I sluttfasen var kravet om en tilbakesendelse av lovutkastet til regjeringen for en revisjon sterkt.

Kjendiser av ymse slag dominerte mediabildet og nærmest latterliggjorde friluftsansesjonenes tradisjonelle argumenter. Ja, selv tilhengere av loven var uenige seg imellom og mente at utkastet burde revideres på deres område. Slaget syntes tapt. I denne situasjon var det min overbevisning at tilbakesendelse måtte forhindres. I den politiske situasjon som forelå hadde vi tilhengere av en markalov ingen garantier for at lovutkastet kom tilbake med det første og at en eventuell revisjon gikk i vår favør. Tvert om. Jeg fremmet derfor et utkast til uttalelse til Stortinget som etter noen tilpasninger alle de store friluftsansesjonene kunne slutte seg til. Budskapet var enkelt nok: Selv om vi hver for oss nok kunne ha ønsket noen endringer, ba vi likevel om at lovutkastet ble vedtatt slik den var nå. Innspillet kom i grevens tid og bidro til at det ble ro i rekkene til regjeringspartiene og loven ble som kjent vedtatt. Innspillet var ikke bare et taktisk grep, men også et forpliktende utsagn til Stortinget. Organisasjonene aksepterte den interesseavveiningen som loven innebar for å få loven igjennom. Forpliktelsen ligger fast, og kan ikke endres i ettertid. I et møte i departementet umiddelbart etter vedtakelsen fikk jeg konstatert at vår forståelse av lovens kriterier for vern etter § 11 ble delt av departementet og vi fremmet derfor prompte fredningsforslag. Et utkast til forskrift er for lengst oversendt myndighetene og enkelte punkter er spesielt drøftet med statssekretæren i Landbruksdepartementet.

Har så forventningene til en stat-

lig forvaltning i tråd med lovens bokstav blitt som forventet? Ja, den har det. Det er blitt en pragmatisk og enhetlig forvaltning i Marka i regi av Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Bra. Organiseringen virker utmerket så nær som på ett område: Loven åpnet for å nedsette et markaråd for å bistå myndighetene med å fremme lovens formål. Tiltaket med et markaråd var prøvet før, uten suksess. Det ble den gang opphevet. I brev til departementet minnet jeg om dette, og frarådet å opprette et organ som nokså sikkert ville bli en omkamparena for lovens motstandere. Miljøverndepartementet benyttet seg imidlertid av muligheten til å nedsette et markaråd i november 2011, som består av 18 medlemmer oppnevnt av departementet for fire år, etter forslag av organisasjoner med tilknytning til Marka.

Denne andre versjon av Markarådet strever fremdeles med å finne sin rolle som fremmer av lovens formål. Usikkerheten er særlig stor når det gjelder formelle spørsmål. To vedtak fra møtet i rådet 29. mai, kan belyse situasjonen. Etter forslag fra Skogeierforbundet og Norskog vedtok Markarådet å kreve endringer i loven på vesentlige punkter. Dernest vedtok rådet etter forslag fra Rælingen kommune / Romerike, å kreve en reduksjon av Marka i tråd med kommunenes ønsker. Også senere har rådet stilt spørsmål ved fortolkningen av loven. Rådet har ingen juridisk kompetanse, så rådets selvtilitt i juridiske spørsmål er det ikke noe å si på. Disse forslag skulle, etter min mening, vært avvist fordi de ikke

fremmer Markalovens formål og dermed ligger utenfor rådets mandat. Dette synspunkt fikk bare min stemme.

Friluftsjorganisasjonene står heller ikke lenger samlet idet Skifor- eningen stemmer sammen med lovens motstandere og krever en revisjon av loven. Ja, selv styret i NOA sirkulerte et forslag om revisjon, men forslaget ble senere trukket og ble ikke fremmet i rådet. Min konklusjon må derfor bli at skal drømmen om Marka realiseres må friluftsjorganisasjo- nene igjen slutte rekkene og stå samlet bak loven. Som de forplik- tet seg til overfor Stortinget. Ue- nighet må skværes opp på kammeret. En revisjon er uteluk- ket. Naturvern i Marka er ikke lenger en øvelse for de spesielt interesserte, men et samfunnsan- svar for en utforming av en for- valtningspraksis som sikrer kommende borgere av Oslo og Akershus et stykke natur for triv- sel og helse. Det er viktig nok.

Denne kampen føres ikke i de dype skoger, hvis den noen ganger har gjort det, men i båt- tekott på Youngstorget eller andre steder hvor «noen snakker sammen». Det kreves altså et mi- nimum av kunnskap om poli- tiske prosesser. Det kan for eksempel synes som om organi- sasjonene gjennom en kritikk av kommunens forvaltning av sine skoger bidrar til en outsourcing og det var kanskje ikke me- ning?

Markarådet kan heller ikke fort- sette å være et forum for lovens motstandere, og dem som øn- sker omkamp og en revisjon av loven. Markarådet skal være et redskap for å realisere lovens for- mål. Klarer ikke rådet det, bør rådet som forgjengeren, gå over i historien som et mindre vel- lykket eksperiment.

Øyene i fjorden – snart et tapt paradisi?

av Gjermund Andersen

Oslo har alt! Alt som betyr noe for grønn trivsel. Marka. Fjorden. Elver og bekker, grønne lunger, byskoger. Vernede områder og hverdagsnatur. Alt det som kjen- netegner en trivelig by – alt det Oslofolk savner når de flytter bort. Slikt finner man sjelden i andre storbyer.

Hvordan tar vi vare på dette for- trinnet og disse herlighetene? Marka har – etter lang kamp – fått sin egen lov som sikrer mot ned- bygging. En rekke store og små områder er vernet, både i Marka, i byen og ved fjorden. Resten for- valtes av byens politikere gjennom det daglige, politiske ar- beidet. Det er dette som avgjør hva vi skal kunne oppleve i fram- tiden og arven vi etterlater til kommende generasjoner. Et bety- delig ansvar som skal ivaretas opp mot budsjetter, arealbehov til ulike formål og et betydelig press i form av private utbyggingsfor- slag. De kvalitetene som gjør Oslo til et godt sted å bo, er under be- tydelig press, og mye har allerede gått tapt.

La oss se på et lite fokusert avsnitt av grønt-fronten: Øyene i Oslo- fjorden – fem minutter unna med båt. Biologiske oaser, der rik berg- grunn og landets beste klima til sammen serverer det ypperste. Men først og fremst et eldorado for friluftsliv og rekreasjon, som særlig på tre av øyene er under et merkelig press. Lindøya, Bleikøya og Nakholmen kalles gjerne «hyt- teøyene» fordi det på 1930-tallet ble akseptert oppføring av ca. 600 svært enkle plankehytter. Det var barnerike arbeiderfamilier som på denne måten fikk mulighet til re-

kreasjon. Hyttene skulle være midlertidige og ble underlagt et svært strengt forvaltningsregime, som gjorde at de forble små og at de ikke fortrenget andre brukere. Øyene er vår felles eiendom, eid og forvaltet av Staten gjennom Statsbygg, og lenge så det ut til at eieren og Oslo kommune i felles- skap innså viktigheten av at balansen mellom de privilegerte hytteboerne og allmennheten ble opprettholdt. Denne balansen står nå i fare.

Øyene er i dag regulert til friluftsliv, og hyttene står på dispensa- sjon, på festede tomter. Til tross for strenge planmessige virke- midler, er praksis i ferd med å flyte ut: Ulovlige tilbygg, uthus og brygger florerer. Vann og kloakk legges inn, uten tillatelse – ofte med avløp i fjorden. Og selv om naturen rundt og mellom hyttene er regulert friområde, foregår det en sakte, men sikker privatisering av områdene, som gjør at få uten- forstående våger seg i land.

Og nå forestår en ytterligere pri- vatisering: Verken Statsbygg som forvalter eiendommene på våre vegne, eller Oslo kommune som planmyndighet, ser farene som truer allmennhetens interesser. Hele det opparbeidede settet med virkemidler for å regulere samli- vet mellom allmennhet og hytte- folket er i ferd med å bygges ned. Statsbygg selger vår felles eien- dom til noen få – som da med rette kan se bort fra at de er privi- legerte gjester på allmennhetens grunn, og som selvsagt vil hevde sin nyvunne eiendomsrett.

Oslo kommune har de siste ti- årene sett gjennom fingrene med

alle ulovlighetene, til tross for klare uttalelser om opprydding og innstramming. Nå krones verket med forslag til ny reguleringsplan, der flere av alternativene vil rykke balansen mellom allmennhet og hyttefolk ytterligere i siste grupperings favør. Omregulering av tomtene fra friområde for allmennheten til byggegrunn for hytter. Tillatelse til innlegging av vann og kloakk. Amnesti for tidligere ulovligheter. Det er ikke sikkert det blir særlig mer attraktivt for allmennheten å gå i land på hytteøyene i framtiden!

Heldigvis er det framlagt flere alternativer, der Plan- og bygnings-etaten selv har fremmet et for allmennheten fullt ut akseptabelt forslag, men samme etat er også blitt pålagt å utarbeide mer liberale alternativer, som alle har en negativ konsekvens for allmenninteressene.

Oslo vokser. Vi blir mange som forhåpentligvis skal trives her i byen. Også i framtiden vil det være «det grønne Oslo» som vil være etterspurt og ettertraktet. Stor utbygging foregår i Bjørvika, i Lodalen og i andre fjordnære områder – og mer er i vente. Hvor skal disse nye innbyggerne få tilgang til helsebringende friluftsliv i hverdagen? Grønne lunger er det lite plass til i utbyggernes planer. Ekebergskogen var et potensial, men park-frisering og turist-press truer. Og nå øyene, paradiset for disse nye beboerne og alle oss andre. Snappes vekk, rett for øynene på oss. Samtidig som behovet for allment tilgjengelig friareal er større enn noensinne. Hvor er politikerne? Kan øyene fortsatt reddes for allmennheten? Hva kan de gjøre?

Svaret er: Mye! De kan vedta en reguleringsplan slik fagmyndighetene har foreslått. Det i ste-

det for å tilpasse planene til det presset fra hytteboerne som nå ser ut til å vinne fram. De kan rydde opp i alle ulovlighetene; fjerne ulovlige byggverk, fjerne ulovlig innlagt kloakk og få fjernet ulovlige hindre for allmennheten i form av gjenplantede stier, smett og snar. Og de kan begynne å informere allmennheten om mulighetene til friluftsliv på disse øyene.

Disse øyene er juveler for dagens og den framtidige befolkningen. De er våre, og vi skal ikke aksept-

tere en snikprivatisering. Og enda en fare lurar. Som på Sørbråten i Marka kan hytter på øyene lett bli boliger. Ikke ved at man får lov, men ved at man etablerer seg ulovlig. Og som deretter, som på Sørbråten, får amnesti og tillatelse til å bo. Skal vi ta vare på denne arven som vi har fått fra kloke foregangsmennesker, må byens politikere nå kjenne sin besøkelsestid. Oslos største fortrinn, vårt særpreg og identitet er det grønne. La oss i fellesskap bevare Oslos grønne preg og naturkvaliteter!

Brev til en venn

av Magne Midttun

Dette brevet skrev Naturvernforbundets generalsekretær til Østlandske naturvernforening (nå NOA) i jubileumsboken ved 75-årsmerket i 1989. Det tåler både denne og flere gjentagelser:

Kjære venn!

Leste du lederartikkelen i aftenavisen her om dagen? «Organisasjonen mot alt» blir vi kalt, etter at vi på nytt har dristet oss til å sette et stort spørsmålstegn ved en samfunnsutvikling som løper løpsk i menneskets grådige hunger etter materiell vekst. Snakk om å snu saken på hodet! Vi slåss jo for livet!

Vi slåss for rugdetrekket over setervollens bjørkekroner med lillaskjær i bristende knopper og svartrostens sang i moll fra grantoppen i solnedgangen.

Vi slåss for vevkjerringa som spinner nettet sitt en gryende vårmorgen, for maurtuas myriader av kravlende seksfottinger og for skjegg-laven i barhenget til kraggete fjellgran.

Vi slåss for det norske landskapet med Prøysens «steinrøysa neri bakken», for Skjæraasens «spede spire» og for Aukrusts «salme i skogen der vindsus syng».

Vi slåss for Griegs «Vårstemning» og Myllarguttens «Siklebekk», ja for hele eventyr-Norge, der dyr tasser og fugl flyr.

Vi slåss for fugleffjellenes vingede skarer og for livet i havet – fra hval til plankton!

Vi slåss med Ibsens folkefiende for det rene vannet med ørretvak i mørke kulper, for den krystallklare luften som gir nærhet med stjernehimmelen og for det giftfrie jordsmonnet, matkornets seng.

Vi slåss for det store samspillet mellom alt levende som vi selv er en del av.

Det kan vel røyne på for noen hver av oss når motkreftene setter inn, men la oss likevel følge trøstig i fotefarene til «de gamle» som sådde vernetanken for noen mannsalder siden, – professor Wille, Hanna Resvoll-Holmsen, Theodor Caspari, – for å nevne noen. Vi er i godt selskap vi som slåss for livet i «Organisasjonen mot alt».

Lysakervassdraget – en nøtt for naturvernet

av John Tibballs

Før sommeren ble det avholdt en høringsrunde om Oslo og Bærum kommuners forslag til kommunedelplan (KDP) for Lysakervassdraget. Planarbeidet kom i gang etter at vassdraget ble plukket ut av Miljøverndepartementet til å være blant de første som skulle utredes etter vannforskriften.¹

Oslo og Bærum kommuner, sammen med Hole i Buskerud, ville benytte utredningen som grunnlag for en KDP for å trekke opp planmessige tiltak for å forbedre og vedlikeholde vannkvaliteten. Dette planarbeidet har foregått i over fem år. Det er udiskutabelt at arealet langs både Sørkedalselva og Lysakerelva skal beskyttes mot utbygging. Spenningen lå i hvordan og i hvilket omfang planforslaget vil ivareta dette.

Dokumentet på høring presenterte faktagrunnlaget bra. Den bindende arealdelen i planen – selve plankartet – ble derimot et lappeteppe av kommunale forvaltningsarealer omgitt med hensynssoner på private nabo-eiendommer. Det viste seg at detaljene var unøyaktig gjengitt, og at hensynssonene i verste fall førte til at naboer direkte opponerte mot planens uttalte vernehensikt.

Innen høringsfristen kom det mange innspill. Utover berørte naboer som helst ser at sin eiendom ikke blir innlemmet i planområdet, var det tre innspill som

tok opp det fremtidige forvaltningsregimet for vassdraget. Fylkesmannen i Oslo og Akershus vil fremme forslag overfor Miljøverndepartementet om vern av vassdraget, mens Bymiljøetaten i Oslo kommune hevder at behovet for lokalkunnskap innebærer at området fortsatt skal forvaltes kommunalt. Lysakervassdragets venner argumenterte for at forvaltningen blir hevet over dagens kommunale nivå.

Det nederste delen av Lysakervassdraget, fra Bogstadvannet til Lysaker er et forholdsvis lite vassdrag, men krever en høy grad av forvaltningstilstedeværelse. Vannmiljøet er skjørt, og i stadig endring. Elvebreddene er ustabile. Raske økninger i vannføring er et hovedtrekk. Turveier, bygd for å la hele befolkning nyte elva og dens kantsone, trenger stadig vedlikehold. Introduserte plantearter må bekjempes. Sett som helhet har vassdraget et betydelig naturmangfold med flere rødlistearter nært tilknyttet vannet.

Elvas kantsone har egenskaper som er ettertraktet for menneskelige aktiviteter som i utgangspunkt er gode for alle, men som kan utvikle seg til trusler mot elvas sunnhet. Flate elveterrasser er fine til idrettsformål. Kantvegetasjon tåler nok at det av og til løpes nedover bredden for å redde fotballen, men omleggingen av gressbaner til kunst-

gress endrer hele vassdragets vannregime.

I det siste året har en ny trussel oppstått. Med sine ca. 750 mål friareal i byggesonen er Lysakerelvas friområde fristende for kreftene som ser behovet for økt boligbygging. Det er formodentlig med dette for øye at Fylkesmannen hilste KDP velkommen som en midlertidig beskyttelse.

I Norge finnes det flere former for områdevern. Store områder kan få status som nasjonalpark. Mindre områder kan bli naturreservat eller landskapsvernområder. Uansett blir forvaltningen da lagt til Direktoratet for naturforvaltning. Men hvilket vern trenger et bynært vassdrag?

Ei elvs sunnhet er avhengig av at naturlige elveprosesser kan gå sin gang. Tilførsel av mineraler fra jordsmonnet i kantene, sollys og nedfall fra kantvegetasjon er livsviktig for alt som vokser i vannet. I forskjellig grad hindrer demninger, kanalisering, bruer, tunneler og rør disse prosesser. Derfor er vannressurslovens paragraf 11 kanskje lovens viktigste:

Langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring skal det opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr.

Dette er den eneste paragraf i landets lovgivning som gjelder naturvern tilknyttet et vassdrag. Verken Naturmangfoldloven,

¹ Forskrift om rammer for vannforvaltningen (2007). Dette er den norske omskriving av EU-direktivet som krever at vannforekomster skal utredes systematisk med henblikk på vannkvalitet og faktorer som påvirker den. Deretter skal det fremlegges tiltaksplaner for å bøte på evt. uheldige situasjoner.

Markaloven eller lovene som regulerer andre aktiviteter som samferdsel, skog- og landbruk tar opp beskyttelse av de mange vannforekomstene i landet. Paragrafen er dessverre hittil *uprøvd*. Loven åpner for *byggverk som står i nødvendig sammenheng med vassdraget, eller hvor det trengs åpning for å sikre tilgang til vassdraget*; det vil si at en aktivitet må ha behov for direkte tilgang til vannløpet.

Proklamering av et verneområde er som Fylkesmannen viser til, siste fase i en lang, og ofte politisk betent prosess. Planprosessen blir neppe enkel for et bynært område som Lysakervassdraget, med de brede tilstøtende arealene som ligger fritt i dag.

Prosessen videre må også vinne tilbake naboenes respekt for myndighetenes hensikter. Skaden som er gjort i kanten på planarealet de siste to årene vil det ta mange tiår å hele.

Et vassdrags nedbørsfelt er en geografisk enhet som kan og bør forvaltes som én enhet. Dette er filosofien bak EUs vanddirektiv: Et vassdrag er sammenhengende, og inngrep i et vannløp forplanter seg både oppover og nedover.

Planprosessen for et verneområdet i Lysakervassdraget kommer til å vise hvor vanskelig det er med miljøforvaltning i byggesoner og bynære strøk under dagens miljøvernlovning. En KDP kan oppheves i bystyret, og hvilken lov skulle beskytte vassdraget da? Må man ty til et lappeteppes av vannressursloven for selve vassdraget og dens kantvegetasjon, landskapsvern av juvet mellom Jar og Grindammen, naturreservater for å beskytte elvemuslingene – uten å oppgi akkurat hvor de befinner

seg – og enda noen naturreservater for våtmarkene og i fossene for å beskytte de rødlistede moser og sopp som trives i vannspruten på fjellvegger. Og i bakgrunn lurer Markaloven som regulerer over 95 prosent av vassdragets nedbørsfelt uten å nevne vannforvaltning.

I tilfellet Lysakervassdraget vil nok hver paragraf i et vernefor-slag finkjemmes. Oslo kommune vil som nevnt, beholde sin råderett. Skogbruksinteresser er betydelige. Naturmangfoldet langs vassdraget kan bare forsvare vern av noen få, arealmessig begrensede lokaliteter. Landskapsvern kan forsvares i et noe større område. Er verdiene i resten av planområdet tilstrekkelig til å forsvare status som nasjonalpark? Faktorer som bynærhet og et vassdrags helhet er viktige nye kriterier.

Det er behov for en lovgivning

som i varetar vassdragets sammenheng i en bredere forstand enn den biologiske, slik naturmangfoldloven legger opp til. Landskapsvernlovgivningen ligger kanskje nærmest, med trenger nye paragrafer som viser til vannressurslovens beskyttelse av kantsoner og kulturlandskapet og samfunnets bruk av området i dag. Om dette siste må det påpekes at vannforskriften fra EU har en egen paragraf 27 om publikums engasjement: *Forvaltningsmyndigheten skal tilrettelegge for at alle interesserte gis anledning til å delta aktivt i gjennomføringen av denne forskriften og særlig ved utarbeidelse, revisjon og oppdatering av forvaltningsplaner og tiltaksprogrammer*. Dette blir en ny trend for et byråkrati som er vant til å legge sine planer uten særlig publikumsmedvirkning annet enn ved passive, formelle høringer.

Røafossen i Lysakerelva.

Foto: John Tibbatts.

Prioriterte turveier i Oslo

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) utarbeider hvert år en liste over nødvendige tiltak for sammenknytting og utbedring av det regulerte turveinet. Samarbeidet med Friluftsetaten, nå avdeling i Miljøetaten, har ført til en del vesentlige forbedringer de siste årene.

Det viktigste er at turvei A1 er ført i tunnel gjennom Jarfyllinga (utbedring av store terrengskader pågår nå), at turvei D10 er ført i tunnel under jernbanen mellom Grorud og Haugenstua stasjoner nær Tokerudbekken i dalbunnen, og at samme turvei følger Alnas elveløp mellom Fagerlia og Svartdalsparken nedenfor Bryn på opphengt gangbro under jernbanebroen. Vi er også svært takknemlige for at gangbroen Jerusalem bro over Akerselva er blitt bygget. Det betyr mye for etablering av turvei B9, som en grønn turvei-ring mellom Majorstuen og Torshovdalen.

Turvei D15 over Trondheimsveien. Her må det opparbeides en gruslagt turvei fra Veitvetveien / Nedre Kalbakkvei og opp til Trondheimsveien, gjerne langs Veitvetbekken i randen av Bredtvet-tomten. Deretter overgang over Trondheimsveien og t-banen til Rødtvetveien og Sandås. På en enkel måte vil da svært mange mennesker på Veitvet få bilfri adkomst til Lillomarka.

Turvei D10 Godsterminalen mellom Nedre Kalbakkvei og Alnabru står svært høyt på listen. Her følger vi Plan- og bygningsetatens forslag til åpen Alna med turveifølge, og maner til omkamp mot byrådets vedtak som innebærer at elva ved en kosmetisk pumpeanordning skal heves opp til høyere leie for liksom å forbli åpen! (Når Lambda kan overprøves er det håp her også.)

OG IKKE FOR Å FORGLEMME: Turvei B1 og B9 Majorstuen – opparbeide strekningen Sørkedalsveien–Slemdalsveien på lokk over sporområdene. Påpasselighet nødvendig når og om Majorstuen t-banestasjon blir senket. Da kan B9 Grønn rute enkelt tilknyttes Frognerparken.

Turvei B5 Ring 3. Opparbeide turveien fra Vestgrensa til Ring 3 mellom Sogn kolonihager og Domus Athletica, og kryssing av Ring 3, og revitalisere hele turvei B5 fra Ring 3 opp gjennom Gaustadskogen til Sognsvannsbekken, etter gammel trasé.

Turvei B7 Bergbanen – bygging av gangbru over Ring 3 ved nordenden av Ullevål stadion (Bergbanen) over til Nils Bays vei.

Turvei D9 Alna – gjenåpning av elva fra Hølalokka ned til åmøtet med Fossumbekken.

Turvei D10 og E1 Smalvollveien – opparbeide trygg passasje langs Smalvollveien og gangbru over Smalvollveien ved Bryn 100 meter øst for Tvetenbrua.

Turvei D11 Ellingsrudåsen – anlegg av alternativ turveitrasé i gangbru over motorveien E6. Gjenetablering av gangveiforbindelsen mellom Ellingsrudåsen og Høybråten.

Turvei E4 Manglerud – opprettelse av undergang under eller overgang over motorvei E6 og t-banen ved Manglerud kirke mellom Manglerud senter og Ryenkrysset.

EU-jubileum for naturvern

av Knut Bakkevig

Jeg har tidligere skrevet litt om EUs habitatdirektiv, som etablerte Natura 2000-nettverket og LIFE-programmet som finansierer mange naturverntiltak i EU. I år feirer habitatdirektivet 20-årsjubileum. I den anledning har EU oppsummert de resultatene som er oppnådd i disse 20 årene.

En generell vurdering fra EU er at habitatdirektivet i høy grad har vært med på å bremse den omfattende ødeleggelsen av biodiversitet som finner sted. En rekke truede dyrearter og levesteder (habitater) viser også tegn til bedring.

Ødeleggelse av viktige levesteder for ville dyr er blitt redusert takket være en rekke prosjekter i forskjellige EU-land. Som eksempel kan nevnes bevaring av klittene langs kysten i Litauen, fjerning av skadelige arter i Posidonia-området i Frankrike, og restaurering av elvebreddene på en del av Donau gjennom Østerrike. Likeledes har man utvidet og forbedret løvskogområder i Søderåsen Nasjonalpark i Sverige, og bevart myrområder i nordre del av Polen.

Av mer eksotiske prosjekter kan nevnes arbeid for å redde flodperlemusling i Tyskland og Tsjekia, abruzzigemser i Italia, enghuggorm i Ungarn og spansk kongeørn fra utryddelse.

I de vernede Natura 2000-områdene kan anleggsprosjekter som kan ha skadelige effekter bare settes i verk etter en fullstendig økologisk vurdering, hvor man blant annet må utrede alternative løsninger og prosjektenes samfunnsinteresse. For eksempel har man måttet finne en alternativ trasé for et større veiprojekt i Polen, og plasseringen av en vindmøllepark i Skottland er blitt endret for å bevare bestanden av kongeørn.

Det arbeides også med å utvikle bærekraftig fysisk planlegging, blant annet gjennom et prosjekt for å skape bevaringsverdig landbruk i Burren i Irland.

Jubileet for habitatdirektivet vil bli feiret i alle EUs medlemsland. Vi kan bare ønske dem lykke til med deres mangfoldige arbeid for å bevare naturen i Europa.

Bro fra Bredtvet til Rødtvet?

Forslag fra arkitekt gjengitt i Akers Avis Groruddalen.

Sett og saket

Mann i bølgebil til klimademonstrant:

«Jeg har regnet på det der, og det holder faktisk om dere vanlige tapere er klimanøytrale.»

Fra tegneserien Carpe Diem av Niklas Eriksson i Aftenposten 31. august 2012.

Endelig slutten på rypejakta?

Og kråke er undervurdert. I blindtester med rype og kråke foretrekker de fleste kråke.

Ole Kirkemo, jeger og redaktør av Jakt & Fiske, A-magasinet 7. september 2012.

Livslang læring

Mange har erfaringer med at noen ladninger med ved rett og slett aldri blir tørre, uansett hvor lenge de får ligge. Dette gjelder særlig ved som enten er felt utpå høsten, som har blitt liggende en stund i skogen, eller som har blitt liggende rå inne i tette vedskjul. Selv om veden gis gode tørkeforhold senere, blir den liksom aldri skikkelig tørr.

Hentet fra Lars Mytting: Hel ved, side 41, Oslo 2011.

Liv i lage

Skapende evner renner av erfaringens røtter. Veggen til et liv i lage går gjennom erfaring. Og erfaring har med å fare og ferdes å gjøre. Når vi ferdes i skogen, blir vi kjent med alt som bor der og hører hjemme der. Vi fomler og famler oss til kjennskap, langsomt blir erfaringen til ferdigheter.

En porsjon påfyll fra Nils Faarlund i Mestre fjellet 44 Friluftsliv, Hemsedal 2000.

Skremmende at vi blir seks millioner og vil bo i by

Om 10–15 år kan vi ifølge SSB være seks millioner nordmenn. Den nye millionen vil ikke bo på landet. Mange av dem vil ha røtter andre steder enn i Norge. De demografiske og kulturelle forutsetningene vil være annerledes ved neste EU-runde.

Kjetil Wiedswang i Dagens Næringsliv 25. september 2012.

Jørgen Stubbesitter

Bli hvor du er!

En mann i sin beste alder med håp i hjertet hørte at objektet for hans svermeri hadde kommet hjem igjen fra utlandet. Skyndsomt sendte han følgende telegram: «Jeg kommer!» Svaret kom like raskt: «Bli hvor du er!» En historie som trekkes frem i glade familielag og oppfattes som morsom nå et par generasjoner etter. Stakkars gamle grandonkelen.

Jeg satt på en stubbe nær stien til Lauvåsen. Det er mange stubber det er godt å sitte på i åsene rundt denne dalen i Oslo. Det er jeg ikke alene om å synes – bleke appelsinskall og brente vedpinner vitner om det. Man kan tenke lange tanker på slike steder. Det er god utsikt utover fra en liten hogstflate på en brannomt etter et lynnedslag for noen år siden. Herren ga og Herren tok. Tre motorveier snør seg gjennom dalen, to i hørbar avstand og en tredje vet jeg om. Over oss går ruteflyet til København, er det vel? Charterflyet til Lanzarote har gått for lengst.

Damens ublide og kontante svar rant meg i hu. Hvor skal vi hele tiden? Noen av oss landsby-eldster har begynt å innse at vi har det ganske bra der vi er. I verdens beste land å bo i. Turismen, leser jeg, er skyld i en tredjedel av all forurensning på vår planet. Ikke bare E6, Østre Aker vei og Trondheimsveien, men fergene og cruise-båtene, og charterflyene. Visste du at hvis vi droppet vårt sete i charterflyet, kunne vi kjøre bil et helt år, og buss og tog resten av livet? Sånn etter øko-regnskapet altså. Hvis dette er å synde, synder vi alle. Vår felles planet er et underlig vesen. Den har hittil hatt en utrolig evne til «å stå han av». Den må ha en egen type immunforsvar vi ellers etter alt å dømme skulle ha knekket for lengst. Men ...

Miljøvernets første lov for meg og deg må bli det brutale og forsakende: «Bli hvor du er!» Så enkelt og så umulig. Vi høres av.

PS: Grunnet ferieavvikling og Stubbesitterens fravær, gjentas her hans innlegg fra 1-2005. Red.

LOKALLAG I NOA

Send rettelser til red.

Naturvernforbundet i Asker:	Jan Häusler, Brusetteveien 97, 1395 Hvalstad, 92463095, asker@noa.no
Naturvernforbundet i Bærum:	Bjørn Kåre Salvesen, Bankv. 15 A, 1362 Hosle, 97676690, bjorn.salvesen@c2i.net
Naturvernforbundet i Fet:	Liv Grøtvedt, Rovenveien 47, 1900 Fetsund, 92097204, liv.grotvedt@gmail.com
Naturvernforbundet i Lørenskog:	Unni Aas, Løkenkollen 11, 1473 Lørenskog, 67902810, unniaas@gmail.com
Naturvernforbundet i Nannestad/Gjerdrum:	Kåre Homble, Sør-Kringler, 2030 Nannestad, 92696375, k.homble@online.no
Naturvernforbundet i Nes:	Marit Frøystad, Myrullveien 4, 2150 Ames, 92463277, nes@naturvernforbundet.no
Naturvernforbundet på Nesodden:	Peter Schøllberg, Pb 251, 1450 Nesoddtangen, 66914850, pschjo@hotmail.com
Naturvernforbundet i Nittedal:	Hiltrud Hemmersbach, Marja Olsens vei 2, 1481 Hagan, 67079544, hiltrud.hemmersbach@c2i.net
Naturvernforbundet i Opppegård:	Mariella Memo, Pb 291, 1410 Kolbotn, 66807841, marimemo@online.no
Naturvernforbundet Oslo Nord:	Christian Børs Lind, Hansemyrveien 12, 0880 Oslo, 90577182, chrblind@gmail.com
Naturvernforbundet Oslo Vest:	Georg Michael Reiss, Zinoberveien 27, 0758 Oslo, 90142331, gmreiss@online.no
Naturvernforbundet i Oslo Øst:	Magnus J. Delsett, Christies gate 20 B, 0577 Oslo, 99326026, magnus.delsett@gmail.com
Naturvernforbundet i Skedsmo:	Elisabet Bolstad, Pb 27, 2001 Lillestrøm, 47623917, elisbo@gmail.com
Naturvernforbundet i Ski:	Stein Kr. Martinsen, Pb 232, 1401 Ski, 93081173, gaupstein@online.no
Naturvernforbundet i Vestby:	Kristian Vahl Østbye, Uglevn 15, 1555 Son, 64950099, kristobye@gmail.com
Naturvernforbundet i Ås:	Hans Erik Lerkelund, Pb 130, 1431 Ås, 64963999, lerkelund@hotmail.com
Studentlaget i Ås:	Lise Häusler, Drøbakveien 65, 1430 Ås, 92463095, lisehausler@gmail.com

Kontaktpersoner i kommuner uten lokallag

ENEBAKK: Kjell Arild Ødegård, Vestbyveien 69, 1914 Ytre Enebakk, 473 82 810

FROGN: Sylvi Ofstad Samstag, Badehusgaten 15, 1400 Drøbak, 64 93 59 43, s-ofstad@online.no

SØRUM: Helge Njaa, Brinken 2, 1920 Sørumsand, 63 82 79 33

En liten grevling er redd hun har kommet i dårlig selskap.

Ulv

På de første sidene i *Hr. Samuel*, skildrer Jacob Breda Bull (1853–1930) møtet med ulv en gang på tidlig 1800-tall. Bonden Thore Langvold kjører den ulvesikre Haarsetbrona i fullt trav fra Røros over Gloms-isen og ned i Rendalen med jomfru Christiane Margrethe:

Thore Langvold holdt tømmene strammere.

«Jomfru Christiane trøng itt vær' redd,» sa han. «Men rett nå når me Glåma, å da tord' det bli ulv å sjå.» Han sa det lunt, liksom smilende.

Jomfru Christiane kjente en liten hete stige.

«Ulv?» Hun vilde snu sitt hode, men oppgav det.

«Ja,» – kom det. «Mein de æ itt falé; oss har øks å kniv både e' å'n Lars.»

...

«Men hestene, Thore?»

Mannen bak henne rettet sig i setet og tok tømmene inn.

«Bronen er gammel ulvsterk,» sa han, «å dein her ska' æ nok styre. Elles æ de itte falé med fyste hesta; – ulven går attapå.» Han så sig tilbake på siste hest, som gikk for løse tømmer, men alt i ett slo ørene frem. Sitat slutt. Alle vet at JBB skrev best når han hadde hørt historiene.

Så kort en samtale i år 2012 med en dame bosatt i Aurskog-Høland kommune, men med jobb i Oslo: «En dag ble nabokona innsirklet av tre ulver. Jeg tør ikke gå i skogen alene mer. Vekk med ulven, sier jeg. Men mamma da, ulven var jo her først, sier datteren min.»

Ellis' bok har utrolig mange vakre bilder. Siden ulven er intelligent nok til å holde seg langt unna folk, er bildene tatt blant halvtamme ulvflokker i en nasjonalpark. Ulver som nærmer seg bebyggelsen er gjerne dyr som søker nytt territorium, eller er utstøtt.

Man blir glad i ulvene av å lese denne boken. Ulvene er svært omsorgsfulle foreldre. De lærer opp avkommet til å klare seg og å gjøre nytte for seg i flokken. De har mange tegn, både blick, kroppsspråk og lyder, som regulerer adferd, rangordning, strategi for jaktlaget, markering av revir, varsling og reaksjon mot inntrengere. For denne bokomtaler er ulven frapperende lik mennesket, slik vi trolig var den gang vi levde i stammesamfunn. Red.

Shaun Ellis

Ulv. Villmarkens mytiske jeger

Fotografier av Monty Sloan

256 store sider

Oversatt fra engelsk av Irene Inman Tjørve

Originalens tittel: *Spirit of the Wolf*

Spektrum forlag, Oslo 2008

B

NORGE P.P. PORTO BETALT

Bestill allerede nå vår tradisjonelle kalender for neste år! Planleggingen tilsier at det blir like mange flotte fotoer som i fjor. Som tidligere blir det turbeskrivelser med kart til nye spennende områder i Osломarka. Kalenderen er altså noe langt mer enn en vanlig kalender. Den er en turbok som mange vil ha glede av i flere år fremover både sommer og vinter.

Kalenderen koster kr 119,- for medlemmer og kr 154,- for ikke-medlemmer, pluss porto og et lite ekspedisjonsgebyr. Kommer du innom Vøienvolden i kontorets åpningstid (mandag til fredag kl.10-14) når kalenderen er klar for utsendelse, slipper du porto og gebyr. Kvantumsrabatter gis ved kjøp av flere eksemplarer som angitt nedenfor.

Send bestilling til noa@noa.no eller på telefon 22 38 35 20. Går alt som planlagt, vil kalenderen være klar for utsendelse i begynnelsen av november.

Støtt NOAs arbeid for å sikre Marka.

Kjøp Markakalenderen for 2013!

Medlemmer:

- 1 eks. kr 119,- pr stk.
- 2-4 eks. kr 109,- pr stk.
- 5-9 eks. kr 99,- pr stk.
- 10-19 eks. kr 89,- pr stk.
- 20-49 eks. kr 79,- pr stk.

Ikke-medlemmer:

- 1 eks. kr 154,- pr stk.
- 2-4 eks. kr 144,- pr stk.
- 5-9 eks. kr 134,- pr stk.
- 10-19 eks. kr 124,- pr stk.
- 20-49 eks. kr 114,- pr stk.

MARKAKALENDER 2013

Hvorfor ikke la Markakalenderen bli din julehilsen til familie og venner? Ved kjøp av kalendere bidrar du til NOAs arbeid for blant annet å ta vare på Marka, eventyrskogene og våre grønne lunger.

Markakalenderen utgis av NOA

kr **119,-**^{pr stk}
medlemspris

Kalenderen måler
21 cm X 29 cm

Jeg bestiller herved eksemplar/er av NOAs MARKAKALENDER 2013. Medlemspris er kr 119,- pr stk. Ikke medlemmer betaler kr 154,- pr stk. Porto og ekspedisjon kommer i tillegg. Det gis rabatt ved kjøp av mer enn 1 kalender.

Adressaten betaler for sending i Norge

Distribueres av Posten Norge

.....
Navn

.....
Medlemsnummer

.....
Adresse

.....
Postnummer/Sted

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Svarsending 2209
0091 Oslo